

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО КЛАСИЧЕСКИ И НОВИ ФИЛОЛОГИИ

Том 113

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”
FACULTY OF CLASSICAL AND MODERN PHILOLOGY

Volume 113

ОБУЧЕНИЕ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЧРЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ В СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ, СВИЩОВ

ПЕТЪР ТОДОРОВ

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов

ENGLISH LANGUAGE TEACHING THROUGH THE APPLICATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AT THE D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS, SVISHTOV

Резюме. Настоящата студия представя изследване, свързано с прилагането на информационни и комуникационни технологии в обучението по английски език. В изследването е приложен методът триангулация, чрез който се извежда модел за обучение чрез информационни и комуникационни технологии. В началото е направен преглед на литературата по проблема като са изяснени теориите за учене и видовете обучение чрез информационни и комуникационни технологии. Следва експликация на модела за обучение както и представяне на процеса за прилагането на този модел. Анализирани са резултатите от проведеното обучение, като се доказва хипотезата, че обучението по английски език за студенти-икономисти чрез приложение на информационни и комуникационни технологии като „изнесената класна стая“, „система за управление на курсове Мудъл“, е ефективно.

Ключови думи: информационни и комуникационни технологии, чуждоезиково обучение, дигитална среда, изнесена класна стая, Мудъл.

Abstract. This study presents research on the application of information and communication technologies in English language teaching. The method of triangulation is used to bring out

a teaching model based on information and communication technologies. Firstly, the literature related to the topic is reviewed as the major theories and types of teaching through the application of information and communication technologies are identified. Secondly, the teaching model and its application are explained; the model is tested with real learners. Finally, the results of the training are analyzed; they prove the research hypothesis that teaching English to students of Economics through information and communication technologies such as “the flipped classroom” and “the Moodle LMS” is effective.

Keywords: information and communication technologies, foreign language teaching, digital environment, flipped classroom, Moodle.

Увод

Информационните и комуникационни технологии играят важна роля във всички сфери на обществения живот, включително и в сферата на образованието, което за да бъде в крак с високите технологии, трябва да ги внедрява и предлага. В контекста на извънредното положение наложено заради опасността от зараза с новия вирус COVID-19, проблемът е особено актуален. За преподавателя прилагането на информационни и комуникационни технологии в обучението по чужд език предполага както отлично владение на съответния чужд език, така и високо ниво на компетентност относно приложенията базирани на тези технологии. Както твърди Д. Веселинов (Веселинов 2013: 8), „специалистът по чуждоезиково обучение трябва да притежава висока степен на теоретическо мислене, способност да съотнася съвременния понятиен апарат с реалните факти и явления от професионалната си дейност като преподавател.“ В този смисъл, съвременният преподавател по чужд език трябва да бъде запознат с най-новите тенденции в прилагането на информационни и комуникационни технологии като системи за управление на обучението (от английски език learning management systems) или разнообразни софтуерни приложения.

При изпълнението на изследването е възприета следната работна дефиниция – при приложението на информационни и комуникационни технологии в учебния процес 50% процента от количеството учебна работа се извършва чрез прилагането на информационни и комуникационни технологии, а другите 50% – работа в присъствениите часове. Това налага балансирано комбиниране на дейностите в присъствениите часове с дейностите в дигитална среда за да се постигне удовлетвореност от страна на обучаемите. Преди да се пристъпи към изпълнението на проект за прилагане на информационни и комуникационни технологии, преподавателят трябва внимателно да прецени какви са ползите и вредите за неговите/нейните обучаеми, след което внимателно да селектира онези дейности, които ще бъдат подходящи за техните потребности, например дейности, които са трудно изпълними в аудиторията или пък изискват наличието на специална техника.

Така формулирано, изследването налага изясняването на следните проблеми: Какъв методически модел, базиран на информационни и комуникационни технологии би бил най-успешен при изучаването на английски език? Как да се приложи този модел? Как да се оцени неговата ефективност и приложимост? Какви научни и практически ползи би донесъл този модел?

Тема, проблем и изследователски въпрос

Фокусът на изследването е поставен върху постигането на формулираната по-долу цел, и е свързан с избора на тема, а именно – прилагане на модел за обучение по английски език, базиран на информационни и комуникационни технологии. Този модел би помогнал за по-ефективното преподаване и изучаване на английски език, от една страна, както и за постигането на автономност, от друга. Както твърди Т. Шопов, „от допускането, че езиковото обучение е демократична практика, следва да приемем, че педагогическата автономност се отнася не само до учещия, но и до преподавателя“ (Шопов 2013: 241). С други думи, ако се приеме, че десет преподаватели по английски език в едно висше учебно заведение преподават общ курс по английски език на студенти от първи курс, редовно обучение, и следват една и съща учебна програма, без да излизат от нейните рамки, следва, че преподавателите са зависими или от учебната програма, или от учебната система и нямат никаква автономност.

Изследователският въпрос на настоящото изследване е дали прилагането на информационни и комуникационни технологии в учебния процес осигурява качеството на обучението по английски език за студенти-икономисти.

Обект на изследването

Обект на изследването е обучението по втори език – в случая английски, на студенти в образователна и квалификационна степен бакалавър, редовна форма на обучение, специалност „Международни икономически отношения“ в Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов.

Предмет на изследването

Предметът на изследването е конструирането и апробирането на модел за преподаване и учене на английски език от студенти-икономисти, нефилолози, в дигитална среда, като моделът включва дейности, създадени специално за обучаемите в дигитална среда.

Цели и задачи

Целта на настоящото изследване е да изясни дали моделът е функционален, и дали прилагането на методически обоснован модел, базиран на инфор-

мационни и комуникационни технологии може да подпомогне обучението по английски език, за да обогати стратегийната компетентност на студентите за:

- боравене със специализирани текстове и документи на английски език,
- водене на търговска кореспонденция,
- осъществяване на (интеркултурни) бизнес комуникации с използване на диалогична и монологична реч

- четене и слушане с разбиране на икономическа литература
- употреба на основни граматически единици. (Борисова 2018: 4)

Задачите, които трябва да бъдат изпълнени са:

1. обзор на научната литература по проблема за използването на информационни и комуникационни технологии в преподаването и ученето на чужд език;

2. конструиране на опитен модел за обучение по английски език на студенти-икономисти. В съдържанието на този модел са включени: цели на модела, подбор и създаване на дидактически материали, оценяване на резултатите от проведените дейности;

3. създаване на дигитална среда за обучение и провеждане на самото обучение;

4. анализ и интерпретация на данните от апробирането на модела, които включват резултатите от дейностите в дигиталната среда, отговорите на анкетите и съпоставка между представянето на целевата и контролната група.

Хипотеза

Предлаганият модел за прилагането на информационни и комуникационни технологии в обучението осигурява качеството на преподаването и ученето на английски език на студенти-нефилолози. Критериите за оценка са резултатите от представянето на обучаемите, удовлетвореността на обучаемите от предложеното им обучение, както и показателите от представянето на целевата и контролната група.

Глава 1. Обзор на научната литература

1.1. Същност и значение на обучението чрез информационни и комуникационни технологии за чуждоезиковото обучение

Според Ричардс и Шмидт, при приложението на информационни и комуникационни технологии преподавателят и обучаемият са разделени във време и място и са свързани чрез употребата на онлайн технологии. [Това включва] веб-базирано обучение, дигитални класни стаи, дигитално сътрудничество и предоставянето на съдържание посредством Интернет. (Richards, Schmidt 2010: 191)

Използването на информационни и комуникационни технологии в образованието е плод на настъпилите промени и инструмент, чрез който те могат да бъдат асимилирани. (Bates 2012) Тук стои и въпросът за прилагането на технологиите от образователните институции, което изисква качествени и съвременни методики, но и високо-квалифицирани и подготвени преподаватели, които да разработят тези методики и да ги внедрят в процеса на обучение. Както твърди Пейчева-Форсайт, необходимостта от създаване на консенсусна рамка за това какво наричаме „качество“ на образователните дейности базирани на информационни и комуникационни технологии сега стои още по-актуално. Тези въпроси се съпътстват и от въпроса за обучението и квалификацията на професионалисти, които са в състояние да създават, осигуряват и изследват качеството на [учене чрез информационни и комуникационни технологии]. (Пейчева-Форсайт 2011: 12)

В светлината на задълбочаващата се криза предизвикана от COVID-19 и невъзможността за провеждане на присъствени занятия, осигуряването на качествено онлайн обучение от университетите е задължително. В този смисъл, въпреки че повечето университети в България успешно преминаха към дистанционна форма на обучение, в много от случаите предлаганото съдържание не се различава от това в присъствените часове в аудиториите. От друга страна, студентите в редовна форма на обучение, веднъж привикнали към традиционните методи на преподаване и учене, изпитват затруднения с преминаването към неприсъствено и проведено в дигитална среда обучение.

Важно е също да се отбележи, че реализирането на обучение чрез информационни и комуникационни технологии в наши дни е възможно и благодарение на поколението от млади хора, които в сравнение с предишни поколения се запознават с компютърните технологии от самото си раждане. Според Пренски (Prensky), цитиран в Иванова, „Това поколение е уникално, тъй като е първото, израснало с цифрови технологии. То е не само технологично грамотно – то е технологично обвързано и зависимо.“ (Иванова, Иванова, Смиркаров 2009: 27) Логиката следва да се запита дали новото поколение е готово за използването на информационни и комуникационни технологии с образователна цел? Забавляването с компютърни игри, тегленето на филми и песни и престоят в социалните мрежи не могат да бъдат наречени обучение базирано на информационни и комуникационни технологии. Практика показва, че много обучаеми, въпреки напредналата си компютърна грамотност, не са готови да заменят традиционното обучение по чужд език в аудиторията с онлайн обучение по език въкъщи.

Що се отнася до чуждоезиковото обучение, информационните и комуникационни технологии заемат важно място в методиката на неговото преподаване. Като набляга на съвременните тенденции за развитието на чуждоезиковото обучение в Европейския съюз, Д. Веселинов твърди, че „решаването на езиковия проблем, което се оформя в Европа през последните години, е не

въвеждането на *лингва франка*, а създаването на европейски модел на чуждо-езиково обучение“. (Веселинов 2006: 5) В този смисъл, обучението базирано на информационни и комуникационни технологии би могло да бъде решаващ фактор при апробирането на един такъв модел.

1.2. Видове обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии

Видовете обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии се разглежда в три аспекта:

- Дистанционно обучение;
- Смесено обучение;
- Изнесената класна стая;

Въпреки че в много от случаите тези категории могат да се припокриват, всяка една от тях има своите особености, които изискват разглеждането им поотделно.

1.2.1. Дистанционно обучение

Според Чиприянов, дистанционното обучение представя учебния материал чрез разнообразни печатни или електронни медии към човек, който се обучава на различно място и време от това на преподавателите и другите обучаващи се. Ученето може да бъде индивидуално или групово, като и в двата случая то може да става без физическото присъствие на преподавателя. (Чиприянов, Асенов 2012: 128)

В този случай голяма роля играе обучаващата институция, тъй като нейната роля е да предложи качествена поддръжка на обучаемия. Според Сирашки, има „няколко елемента, които са ключови за успеха на дистанционното обучение:

- Преподаватели;
- Административно осигуряващ състав на водещата катедра;
- Уеб-базирана система за обучение.“ (Сирашки 2009: 169)

В този смисъл Симпсън говори за модел, според който водещите компоненти мога да бъдат изразени в уравнението „Обучаем + Учебни материали + Поддръжка на обучаем = Успешен обучаем.“ (Simpson 2002: 5)

При следващия вид обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии – смесеното обучение (от англ. ез. *blended learning*), не винаги институцията е решаващият фактор за осигуряването и предлагането му на студентите.

1.2.2. Смесено обучение

Смесеното обучение (*blended learning*) е изключително широкообхватен термин, тъй като то позволява комбинирането на различни форми на присъст-

вено обучение и обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии.

Ето как Берсин вижда смесеното обучение: „Терминът *смесено* идва от концепцията, че традиционното обучение, ръководено от инструктор, е допълнено от други формати, базирани на информационни и комуникационни технологии“. (Bersin 2004: 56) Тези форми са различни от дистанционното обучение, тъй като те не винаги зависят от институцията, с други думи, не винаги институцията директно предоставя обучението. Всеки преподавател може самостоятелно да създаде курс, който да смесва различни методи, техники и инструменти. Също така, ако при дистанционното обучение, обучението е поставено в конкретна рамка и всички обучаеми получават еднакъв продукт, при смесеното обучение преподавателят има възможност да създаде курс според конкретните нужди на обучаемите (от англ. език *tailor made*). Така например на две различни групи обучаеми може да се предложи различна „смес“ от традиционно и онлайн обучение.

Осгулхорп и Греъм (Osgulhorpe and Graham) в Джордж-Палилонис и Филак (George-Palilonis and Filak) идентифицират множество силни и слаби страни на традиционното обучение лице-в-лице и курсовите модели с преобладаващо онлайн съдържание. Те отбелязват, че освен принципното отсъствие на времева гъвкавост, традиционните модели често не успяват да задоволят множеството стилове на учене, представени в аудиторията. От друга страна, онлайн курсовете, често създават изолирани учебни среди за обучаемите, което може да намали индивидуалната мотивация. Обаче, въпреки добрите и лошите страни, свързани с ползите и предизвикателствата на всеки един метод, важно е да се направи всичко възможно, смесването да включва силните страни на всеки един вид учение и нито една от слабите. (George-Palilonis, Filak 2009: 137)

Приложението на информационни и комуникационни технологии винаги е свързано с промени, тъй като те еволюират с невероятно бързи темпове, а в желанието да привлекат повече обучаеми, образователните институции предлагат по-разнообразни и иновативни форми на обучение. За една такава става въпрос в следващите редове.

1.2.3. Изнесената класна стая (The Flipped Classroom)¹

Изнесената класна стая е вид обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии, който е по-различен от предложените досега. Както предполага самото име (от англ. ез. *flipped classroom*, *inverted classroom*),

¹ Преводът на термина „the flipped classroom“ като „изнесената класна стая“ е мой. Въпреки че глаголът „flip“ означава обръщам, аз не бих описал процеса на преподаване и учене като обръщане, а по-скоро като завъртане, при което преподаването се изнася извън класната стая, а в нея се внася ученето. Не мисля, обаче, че „завъртаната“ класна стая би звучало удачно, затова съм убеден, че „изнесената класна стая“ е най-подходящият термин.

класната стая е преместена на друго място, с други думи, изнесена е извън рамките на образователната институция. Тук, разбира, се не се говори за физическото преместване на самата класна стая – по-скоро става въпрос за заниманията, които се извършват в нея. Това също така не означава, че класната стая престава да съществува; просто налице е размяна на дейностите, които са предназначени за работа в клас и домашна работа. Другият иновативен момент при прилагането на този метод е внедряването на видео-уроци, чрез които се преподава учебното съдържание. Ето как различни автори разглеждат метода за изнесената класна стая.

Според Лейдж (Lage), „изнасянето на класната стая означава, че събития, които традиционно се случват в класната стая, сега се случват *извън* класната стая и обратно.“ (Lage 2000: 32) Educause.org представя изнесената класна стая като

педагогически модел, при който типичната лекция и елементите на домашна работа са разменени. Кратки видео лекции се гледат от обучаемите вкъщи преди часовете, докато самите часове са посветени на упражнения, проекти или дискусии. [...] По време на часовете, преподавателите изпълняват ролята на съветващи и окуражават обучаемите при индивидуални и групови дейности. (Educause.org)

Методът на изнесената класна стая се различава от горепосочените методи, въпреки че на пръв поглед може да се сметне за един от тях. И при този метод има употреба на информационни и комуникационни технологии. Тук също преподавателят трябва да има умения за работа със софтуерни приложения, например такива за записване на видео, ако се наложи неговото редактиране, качването на видео уроците в дигитална среда, и др. При този метод, обаче онлайн дейностите и тези в класната стая са тясно свързани и не могат да съществуват една без друга, те зависят една от друга и се допълват. Според Хамдан и Макнайт (Hamdan and McKnight),

употребата на видео или други цифрови технологии, за да се предостави съдържание извън класната стая, не гарантира, че нещо по-различно ще се случи по време на часовете. Въпреки това обаче, поради наблюдаването на факта, че обучаемите поемат отговорност за своето учение, а не са обект, на който се преподава, моделът на изнесената класна стая може да даде възможност на преподавателите да направят промяната от преподаване, ръководено от учител към учене, в чиито център е обучаемият. (McKnight, Hamdan 2013: 4)

Това е свързано и с педагогическата автономност, за която стана въпрос по-рано. В тази връзка Грийн (Green) обяснява, че „когато видео лекциите се гледат извън класната стая, времето в часа става подходящо за обучаемите, за да получат персонално внимание от техните преподаватели и да работят колаборативно.“ (Green 2012) Горепосочените примери показват, че на базата на метода на изнесената класна стая може да се изгради обучение, което да бъде стойностна и ефективна алтернатива на традиционното обучение. Алтерна-

тивно, този метод може да бъде допълнен или комбиниран с други методи, техники или инструменти.

Глава 2. Описание на модела и създаване на учебното съдържание

Моделът, който се използва в изследването, е базиран на информационни и комуникационни технологии и е интегриран в дигитална среда. Тази среда е системата за управление на курсове Мудъл. Създаденият за нуждите на изследването модел е базиран на метода на изнесената класна стая (the flipped classroom) и е интегриран в частна платформа Мудъл, която не е обвързана със Стопанска академия, Свищов. Адресът на платформата е: learnblended.gnomio.com и в нея аз изпълнявам ролята както на администратор така и на автор на цялото учебно съдържание, което предлагам на студенти от различни специалности и в различни форми на обучение.

2.1. Интегриране на учебно съдържание в Мудъл

При създаването на курс в Мудъл на преподавателя са предоставени неограничени възможности да избира от голямо разнообразие от инструменти като в изследването са използвани:

- **Glossary** – речник на специалните думи;
- **Hot Potatoes Quizzes** – тестове, създадени с приложението Hot Potatoes;
- **Book** – книга с отделни глави за интегрирането на видео уроци (лекции);
- **Questionnaire** – приложение за създаване и администриране на анкети.

Речникът на специалните думи (**glossary**) може да бъде използван, за да се обогати запасът от думи на обучаемите, като много важна характерна черта за него е, че той се създава от обучаемите. Когато даден обучаем попадне на нова дума или израз, той/тя може да я въведе в речника, като добави определение, превод, изображение, и дори мултимедиен файл (аудио или видео). Тъй като в английския език особено важно е произношението на дадена дума, добавянето на аудио файл е особено полезно, тъй като всеки едни от участниците в курса има възможност да добавя нови думи или изрази, да следи какво са добавили другите участници, за да не се дублира с въведените от тях единици, но най-вече да обогати своя лексикален запас. От своя страна, преподавателят, който създава курса и администрира съдържанието, може да следи дейността на обучаемите, да коригира или допълва лексикалните единици, както и да поставя оценки на базата на активността на потребителите.

Според Богданов, упражненията, създадени с Hot Potatoes, са предвидени като дейности за самостоятелно проучване, при които обучаемите получават обратна връзка за грешните отговори и също могат да правят неограничен брой опити, докато достигнат до верния отговор. (Bogdanov 2013: 11)

Hot Potatoes, като софтуер, дава възможност за създаването на упражнения, които да бъдат преобразувани във файл *.html и след това интегрирани в системата за управление на курсове Мудъл. За целта на изследването са използвани следните типове упражнения:

- **JCloze** – създава упражнения за попълване на празни места в текст или избиране на думи за попълване на дадено празно място от даден списък с такива;

- **JQuiz** – създава упражнения за избор на отговор от зададени два, три или повече такива;

- **JCross** – създава кръстословица;

- **JMatch** – създава упражнения за свързване.

Функцията **Book** (книга) позволява създаването на уроци под формата на книга, която е разделена на отделни глави. Тъй като вторият компонент от модела е използването на метода на изнесената класна стая, който е свързан със създаването на видео уроци (лекции), тези видео уроци са интегрирани в приложението Book като отделни глави.

Последното приложение, което е използвано в Мудъл, е **Questionnaire** – приложение за създаване и администриране на анкети. Приложението дава възможност на преподавателя да създаде анкета с различен тип отговори: поливалентен, отворен, др. След като всички обучаеми са отговорили на анкетата, преподавателят може да анализира данни и да достига до заключения.

2.2. Използване на метода на изнесената класна стая

Методът на изнесената класна стая (the flipped classroom) представлява използването на видео уроци (лекции), които заместват преподаването на даден материал в присъствените часове. Тези лекции се записват от дадения преподавател и след това се предоставят на обучаемите, които трябва да изгледат тези лекции на компютър, таблет, смартфон, и др. След като изгледат съответната видео лекция, на обучаемите е предоставена възможност да коментират, задават въпроси, обменят мнения с други обучаеми. С други думи, при използването на този метод, времето в присъствените часове трябва да се използва за надграждане на наученото от видео лекциите.

2.3. Оценяване на обучаемите и обратна връзка

Според Ричардс и Шмидт, оценяването е систематичен подход, чиято цел е да се събере информация и да се направят предположения за способностите на обучаемия или за качеството или успеха на един курс на базата на различни източници на информация. (Richards, Schmidt 2010: 35)

С други думи резултатите, показани от обучаемите в един или поредица от тестове, ще бъдат барометър за преподавателя дали курсът, който е разработен, върви в правилната посока.

Когато се говори за оценяване, трябва да се вземе под внимание и факта, че при обучение чрез информационни и комуникационни технологии съществуват разнообразни методи и инструменти за оценяване. Също така, според Гарисън и Вон, „обучаемите могат редовно да бъдат изпитвани чрез използването на онлайн тестове, чрез които те са мотивирани да не изостават от материала.“ (Garrison, Vaughan 2008: 133) Тези тестове могат да бъдат зададени в аудиторията или онлайн. Ако са в аудиторията стая обаче, те могат да бъдат направени само веднъж, докато онлайн тестовете могат да бъдат повторени, ако разбира се преподавателят реши, че това е удачно.

Когато се говори за оценяване в дигитална среда, трябва да се вземат предвид и някои отрицателни фактори. Съществува опасност, например, обучаемите да си послужат с измама. Ако оценяването е асинхронно, те могат да се възползват от помощта на свои колеги или приятели, които да изпълнят поставените задачи вместо тях. Това би било проблем, ако оценяването се извършва само по електронен път и формиращите оценки се базират единствено върху представянето на обучаемите в дигиталната платформа. Ако обаче оценяването е комбинирано, и включва проверка на знанията и в присъствена форма, тогава изматката лесно може да бъде установена.

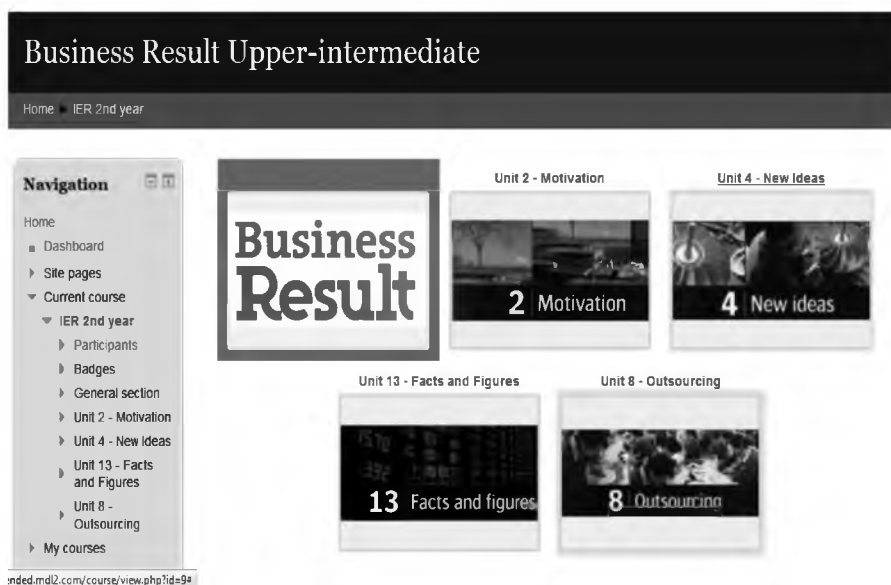
Като друг проблем може да се изтъкне създаването на база данни от оценяващи дейности, което може да отнеме много време. Това разбира се е строго индивидуално и е свързвано както с целите и задачите на даден курс, така и с потребността на обучаемите от определено количество и качество на задачите. Така например, ако потребността на обучаемите не се променя, преподавателят може да създаде една база от дидактически материали, които да се повтарят през времето с различни групи от обучаеми. В много случаи обаче, може да се наложи съдържанието да се променя, като се добавят нови задачи и/или се премахват вече съществуващи такива, което би могло да доведе до отнемане на повече време.

Като фактор, който също може да доведе до проблеми е възрастовата група, към която принадлежат обучаемите както и техният опит в боравенето с информационни и комуникационни технологии. Така например, може да се предположи (макар че не във всички случаи това ще е вярно), че по-възрастните обучаеми ще имат по-малък опит, тъй като те са в по-голяма степен обвързани с традиционните методи на обучение. Това би могло да доведе до стресови и конфузни ситуации, но същото може да се получи и в аудиторията, независимо от това, че в болшинството от случаите проверката на знания се извършва по традиционния начин – чрез изпит на хартиен носител, в по-редки случаи чрез устно изпитване, или комбинация от двата. Но дори и да приемем, че е възможно това да се случи, то може да бъде избегнато чрез

внимателно разясняване на методологията на оценяване, както и проиграване на ситуациите, преди оценяващото изпитване да бъде проведено.

2.4. Създаване на дидактически материали

За целите на изследването, моделът е базиран върху обучаеми, които изучават икономически английски език, а за да не се нарушава техният нормален учебен процес, е използван като средство за създаване на материалите учебникът, по който работят те – Business Result Upper Intermediate (Duckworth, Turner: 2012). Задачите за изпълнение в аудиторията и в дигиталната среда са внимателно разпределени; фигура 1 показва заглавната страница на дигиталната среда, базирана върху учебника по икономически английски език.

Фигура 1: Заглавна страница на модула за обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии.

Фигурата показва пет секции, от които първата носи заглавната страница на курса, а другите четири носят заглавията на четирите урока, върху които е базиран целият курс на обучение, съответно Unit 2 – Motivation (Мотивация), Unit 4 – New ideas (Нови идеи), Unit 13 – Facts and figures (Факти и цифри), Unit 8 – Outsourcing (Аутсорсинг).

Основната секция (фиг. 2), която носи заглавието на курса, се състои от следните компоненти:

1. Main forum – основен форум, в който преподавателят може да публикува съобщения до обучаемите. Обучаемите могат да дават отговор на тези съобщения, но не могат да публикуват свои собствени;

2. Students' forum – форум, в който обучаемите могат да задават въпроси към и да получават отговори от преподавателя и други обучаеми;

3. Glossary – речник със специалните думи. При проследяване на връзката обучаемите могат да въвеждат непознати думи, придружени от обяснение, превод на български език и аудио файл, който показва как се произнася съответната единица;

4. Glossary PDF – файл с думите от учебника по уроци с обяснения на английски език;

5. Glossary Audio – папка с файлове във формат mp3, които обучаемите могат да използват при въвеждането на нови единици в речника със специалните думи;

6. Questionnaire 1 – анкета 1, която обучаемите попълват преди започване на курса;

7. Questionnaire 2 – анкета 2, която обучаемите попълват след приключване на курса.

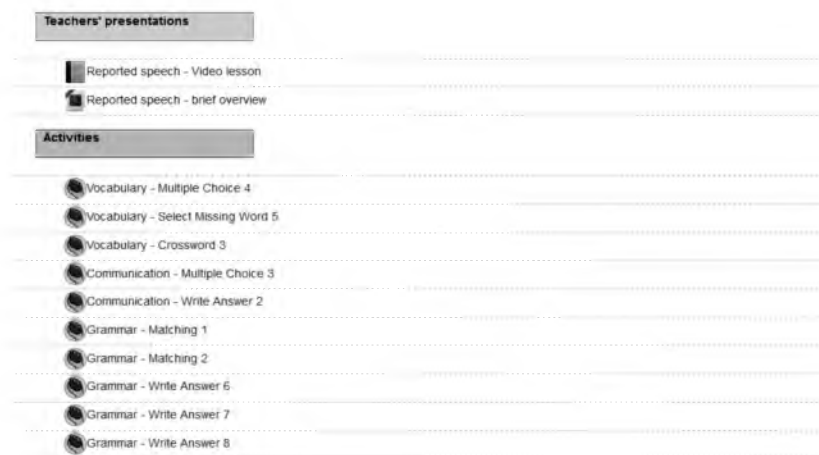
Фигура 2: Основна секция на курса.

В следващите четири секции са включени дидактически материали, съответстващи на учебното съдържание за съответната дисциплина, но също така и отговарящи на потребностите на обучаемите, изразени от тях в Анкета 1, където една голяма част от тях отбелязват, че биха желали да им се предоставят допълнителни граматически и лексикални задачи. Всяка една от тези

секции е структурирана по сходен начин, затова следващата фигура показва как изглежда само една от секциите.

Както се вижда във фигура 3, секцията започва с презентация на преподавателите, която използва приложението на Мудъл – Book (книга). Тук обучаемите намират видео уроците по съответната граматическа тема (в случая „Reported Speech” – непряка реч). Самата презентация е разделена на глави, които покриват определени аспекти на съответната тема.

Unit 13 - Facts and Figures

Фигура 3: Съдържание на секция 3 от курса – урок 13

Темите са четири, като по уроци те са, както следва:

1. За секция 2 – урок 2 – Question Forms – въпросителни форми. Презентацията включва 10 глави, съответно:

- Word order – словоред;
- The verb “to be” – глаголът „съм“;
- The verb “to have” – глаголът „имам“;
- Wh-questions – въпроси с въпросително местоимение;
- Questions with prepositions – въпроси с предлози;
- Subject and object questions – въпроси към подлога и към допълнението;
- Statements as questions – разказни изречения като въпроси;
- Negative questions – отрицателни въпроси;
- Question tags – опашати въпроси/въпроси, с които изразяваме „нали“;
- Question tags – intonation – интонация на опашатите въпроси.

2. За секция 3 – урок 4 – Expressing Ability in English – изразяване на способност в английския език. Презентацията включва 6 глави, съответно:

- The use of “can” – употреба на модалния глагол „мога“;

- Ability in the present – способност в настоящето;
- Ability in the past – способност в миналото;
- Negative forms in the past – отрицателни форми за изразяване на способност в миналото;

- Connecting the past to the present – свързване на миналото с настоящето;
- Future ability – способност в бъдещето.

3. За секция 4 – урок 13 – Reported Speech – непряка реч. Презентацията включва 4 глави, съответно:

- General information on reported speech – обща информация;
- Reporting statements – непряка реч на разказните изречения;
- Reporting questions – непряка реч на въпросителните изречения;
- Reporting imperatives – непряка реч на повелителните изречения.

4. За секция 5 – урок 8 – The Passive – страдателен залог. Презентацията включва 5 глави, съответно:

- Explanation of the passive – обяснение на страдателния залог;
- Verb formation – образуване на глагола;
- Usage – употреба;
- Verbs with two objects – глаголи с две допълнения;
- Passives with infinitives – страдателни инфинитивни конструкции.

За всяка от горните теми е създадена специална видео лекция.

Фигура 4: Видео урок по граматическата тема „Словоред“

Фигура 4. показва как изглежда един видео урок. Отляво на самото видео има меню, от което обучаемият може да прескача определени глави и после

да се връща на тях. Точно над видеото има бутони за навигация, които препращат обучаемия към следващата глава. Всяка глава има заглавие и кратко описание на нейното съдържание.

В следващия блок – Activities (дейности) – се намират създадените с приложението Hot Potatoes упражнения, които покриват граматическия материал, както и два други компонента: vocabulary (лексика) и communication (комуникация). Зададените теми включват следните единици:

1. За секция 2 – урок 2 – Motivation:

- Vocabulary (лексика) – Motivation, incentive scheme, annual bonus, staff morale, etc. (мотивация, схема за финансово стимулиране, годишен бонус, дух на персонала, и други);

- Communication (комуникация) – обучаемите овладяват думи и изрази, с които да говорят за иновации в работата; да водят общ разговор; да излязат от разговор учтиво; да използват въпроси, за да открият информация и развият разговора;

2. За секция 3 – урок 4 – New Ideas:

- Vocabulary (лексика) – Ideas and innovations, technological breakthrough, revolutionary idea; phrasal verbs – carry out, bring down, take forward, etc. (Идеи и иновации, технологичен пробив, революционна идея; фразеологични глаголи – извършвам, намалявам, развивам, и други);

- Communication (комуникация) – обучаемите овладяват думи и изрази, които се използват при говорене за идеи и иновации; научават се да представят идея, продукт или услуга; водят разговор, в който благодарят и отговарят на изказана благодарност;

3. За секция 4 – урок 13 – Facts and figures:

- Vocabulary (лексика) - Numbers and trends, just over, slightly less than, rise substantially, etc. (Цифри и промени, малко над, малко по-малко от, покачвам се значително, и др.);

- Communication (комуникация) – обучаемите овладяват думи и изрази, които се използват при описание на цифри и промени; научават се да търсят и обясняват информация, свързана с факти и цифри; научават се да говорят за новини на работното място; предават в непряка реч казаното от някой друг;

4. За секция 5 – урок 8 – Outsourcing:

- Vocabulary (лексика) – Outsourcing, offshore location, streamline operation, achieve lower overheads, etc. (аутсорсинг, офшорно предприятие, рационализирам дейността на компанията, постигам по-ниски разходи, и др.);

- Communication (комуникация) – обучаемите овладяват думи и изрази, които се използват за описание на аутсорсинг процеси; представят фактическа информация; извиняват се и отговарят на извинение; разговарят за закони и разпоредби в собствената си страна.

При създаването на съдържанието за курса е взета предвид и степента на трудност на отделните типове упражнения. Това дава възможност за по-под-

робен анализ на представянето на обучаемите. Според възможностите за създаване на съдържание на приложението Hot Potatoes, са избрани следните типове упражнения:

- JQuiz – с това приложение са създадени упражнения, при които се задават три или повече отговора, от които обучаемият избира един. Този тип упражнения са най-лесни, тъй като обучаемият вижда вариантите и има най-голяма вероятност да избере верния отговор. Освен това, при този тип упражнения обучаемият не трябва да пише нищо, а само да натисне бутона на отговора, който смята, че е верен;

Vocabulary Activity 2. *

Show questions one by one

We want our staff to learn new skills and become better at their jobs.

A. ☐ personal development

B. ☐ commission

C. ☐ feel valued

D. ☐ fulfilment

You can make decisions and you are in charge of your own work.

A. ☐ feel valued

B. ☐ sense of achievement

C. ☐ autonomy

D. ☐ fulfilment

Фигура 5: Упражнение създадено с JQuiz.

- JMatch – това приложение е използвано за да се създадат упражнения за свързване на определени лексикални, граматически или комуникационни единици. При този тип упражнения, в лявата страна на екрана, има зададени определени единици (думи, изрази, изречения или части от диалог). В дясната страна на екрана са дадени други единици, като обучаемият трябва да ги плъзне, за да ги свърже със зададените, за да се получат словосъчетания, да се свържат с даден превод или определение, или да се получи даден текст. Този тип упражнение е от средна трудност, тъй като при него също са зададени отговори и обучаемият не трябва да пише нищо, но въпросите и отговорите са повече от два, три или четири, и свързването им изисква повече време за мислене, за да се достигне до верния отговор;

Vocabulary Activity 4

Match the items on the right to the items on the left.	
	Check
appreciation	You've done well this year, overall. There are a few things that need improvement, but you've also had some successes.
loyalty	There's a great team spirit at work. We're all enthusiastic about what we do and everybody tries their hardest.
feedback	The company has had a successful year. I got an extra €2,000 in November - on top of my salary.
incentive	If I'm one of the top ten salespeople, I'll get a ten-day holiday in Florida.
fulfilment	My boss said he would really miss me if I left. It's nice to know he feels that way.
commission	I've been with the company for 25 years, it would feel completely wrong to work for a competitor.
bonus	If I can make six sales this month, that'll be 3% of €24,000 times six, which will be €4,320.
morale	I work for a charity. The salary isn't very high but the work is interesting and I feel I'm using my skills doing something very worthwhile.

Фигура 6: Упражнение създадено с JMatch

• JCross – това е упражнение тип кръстословица, при което са зададени определенията на определени лексикални единици. В самата кръстословица трябва да бъдат нанесени самите думи. Този тип упражнение е среден по трудност, тъй като обучаемият трябва да се досети коя е думата в кръстословицата, като за това може да получи помощ както от даденото определение, така и от броя на буквите в кутийките. Освен това, ако обучаемият се затруднява, може да натисне бутона „Hint (подказване)“, за да получи една или повече букви от думата. Това разбира се води до отнемане на точки при сумирането на крайния резултат;

Crossword

Complete the crossword, then click on "Check" to check your answer. If you are stuck, you can click on "Hint" to get a free letter. Click on a number in the grid to see the clue or clues for that number.

Down: 1: He was proud of the end result - it was a great _____

Фигура 7: Упражнение създадено с JCross

• JClose – с това приложение са създадени два типа упражнения с различно ниво на трудност. При първия вид – в дадени изречения или свързан текст, са изпуснати думи или изрази, които са изнесени, и от които обучаемите трябва да изберат, за да попълнят празните места. При този тип нивото на трудност е по-ниско, защото обучаемият все пак има възможност да предвиди коя дума или израз най-вярно ще попълни празните места. При втория вид са зададени изречения, в които думите са разбъркани, или е зададено началото на изречения, или цели изречения, които обучаемият трябва да подреди, довърши или перифразира/модифицира. Този тип упражнение е най-труден, защото се изисква написването на верния отговор. Въпреки че при създаването на упражненията, преподавателят задава всички възможни отговори, само една събъркана буква прави отговора грешен и намаля крайния резултат.

Grammar Activity 2. ❁

A: Hi, Rita, you work in Hamburg, _____ ? you / not B: That's right. You visited us last year, _____ ? you / not A: Yes, I went to Hamburg in December. B: I didn't see you then, _____ ? I A: No. You were on holiday in Japan, _____ ? you / not B: Oh yes, I went travelling in Japan with my husband. A: Oh, Japan's wonderful, _____ ? I love being there. It / not B: You've been there a few times, _____ ? you / not A: Yes. Actually, I lived in Osaka for three years.	Check
---	--------------

Фигура 8: Упражнение създадено с JClose

При всички видове упражнения системата отнема от точките при грешен отговор, но задачата се счита за приключена, когато са дадени всички верни отговори. Според трудността на всички видове упражнения, нивата на трудност са групирани на три. В първото ниво са включени упражненията от тип Multiple Choice; във второто ниво, тези от типовете Matching, Crossword, Gap filling; и в третия, тези, при които трябва да се създаде текст (част от или цяло изречение).

Глава 3. Провеждане на обучението

3.1. Избор на целева и контролна група

За да се получат достоверни резултати, изследването е проведено с две групи – целева и контролна. При целевата група 50% от обучението е базирано на информационни и комуникационни технологии, докато при контролната група се провежда единствено присъствено обучение. След приключва-

нето на работата по дигиталната платформа и обобщаването на резултатите, е сравнено представянето на двете групи, за да се установи дали при едната група има по-високи резултати от другата или резултатите и на двете групи са еднакви. Участниците в целевата група са избрани на базата на анкети, чиято цел е да установи:

1. дали обучаемите разполагат с компютър и/или мобилно устройство (таблет, смартфон);

2. дали обучаемите разполагат с интернет връзка;

3. дали обучаемите биха желали да участват в изследването.

На целевата група е предоставен достъп до сайт за обучение: leamblended.gnomio.com, а контролна група не участва в дигиталния модул. Обучението протича в четири етапа:

1. предоставяне на достъп на обучаемите до дигиталната среда;

2. попълване на Анкета 1;

3. провеждане на обучението;

4. попълване на Анкета 2 и приключване на обучението

3.2. Предоставяне на достъп на обучаемите до сайта за обучение

Преди да започне обучението, обучаемите са регистрирани в сайта за обучение: leamblended.gnomio.com в дигитална среда специално създадена за тях. За да не се объркат обучаемите, за потребителско име е използван факултетният номер на всеки един от тях. Паролата е генерирана автоматично от системата при регистрация, като всеки обучаем получава автоматичен имейл с данни за регистрация в сайта. На обучаемите е разяснено, че системата изисква при първо влизане паролата да бъде променена. По този начин не се налага те да запомнят автоматично генерирани пароли с трудни символи. Всичко, което се изисква от тях, е да въведат нова парола, която да е лесна за запомняне.

Втората стъпка е да се запознаят обучаемите с изгледа на сайта, отделните му компоненти, какво се очаква от тях да изпълнят, какво е позволено да правят и какво не. Както се твърди в (Йорданова 2014: 159), „всички обяснения трябва да са нагледни – те трябва да са съпроводени от отчетливи и ясни правила.“ Ето защо на обучаемите се дават разяснения относно форумите (за преподавател и за обучаеми), как да въвеждат думи и изрази в речника със специалните думи (Glossary), и какво представляват типовете упражнения, как трябва да ги изпълнят, и в какви срокове. В последния етап от инструктирането обучаемите попълват Анкета 1, която има за цел да даде предварителна представа за това, до каква степен те са запознати с предстоящото обучение и какво очакват да получат те от него.

3.3. Попълване на Анкета 1

Анкета 1 е проведена преди началото на обучението. Тя е съставена от два вида въпроси – затворени и отворени. Анкетата се състои от пет въпроса, като първите четири са от затворен тип, а последният е от отворен тип. Анкетата е зададена на английски език.

Петте въпроса, които са зададени на обучаемите са:

1. Какво според Вас е обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии?

а) използването на компютри в образованието.

б) прилагането на информационни и комуникационни технологии в образованието.

в) дистанционно обучение.

2. Някога участвали ли сте в обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии?

а) да.

б) не.

3. Как се чувствате като участник в дигитална среда за обучение?

а) настроен/а съм скептично.

б) очаквам да подобря езиковите си умения по английски език.

в) правя го, за да получа по-висока оценка.

4. Смятате ли, че обучение, базирано на информационни и комуникационни технологии може да бъде ефективен заместител на присъствените часове в университета?

а) да.

б) не.

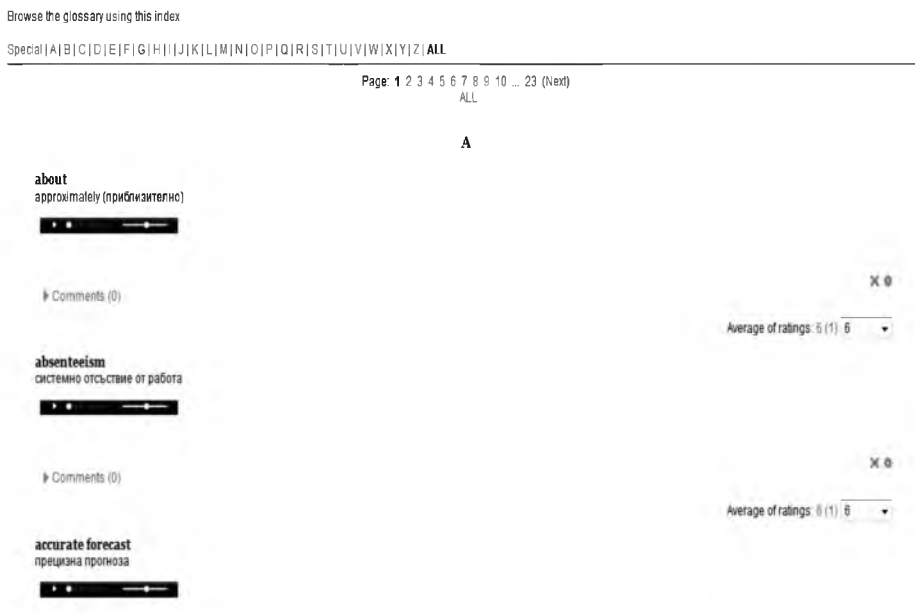
в) само до известна степен.

5. Какъв вид дейности бихте желали да Ви бъдат предложени в дигиталната средата за обучение? Моля дайте писмен отговор на този въпрос.

Според Т. Шопов (Шопов, Софрониева 2014: 79), „този тип анкета има проучвателен характер и цели „да се открият идеи и да се постигне разбиране на обекта. Изследването е качествено. Често се прилага в началото на изследователския проект. Използват се отворени въпроси.“ Въпреки това, за целите на изследването, само последният въпрос е отворен, а останалите са затворени. Отговорите на въпрос 5 дават представа за това, какво очакват обучаемите от предложеното им обучение. Тъй като голяма част от тях посочват, че биха искали да им бъдат предоставени допълнителни лексикални и граматически упражнения, това желание е спазено и са създадени именно такива упражнения.

3.4. Провеждане на обучението

Всеки един раздел се състои от презентации на преподавателите (видео уроци по съответната граматическа тема) и упражнения (граматически, лексикални и комуникационни). Освен това, обучаемите трябва да въведат в речника със специални думи (Glossary) лексикални единици (думи или изрази), на които са попаднали в уроците. Тези лексикални единици трябва да бъдат съпроводени с превод на български език и добавяне на звуков файл, който да посочва как се произнася съответната единица. За улеснение на обучаемите, в основната секция на курса е създадена папка, в която са предоставени звуковите файлове за всички лексикални единици от учебника. Това има за цел максимално да улесни обучаемите и без да изгубва от времето им, да им даде възможност да се концентрират върху работата по другите упражнения. Тук следва да се отбележи, че обучаемите са се справили отлично с поставената задача. Резултатът е следният: От всички тридесет и девет участници в курса, тридесет са въвели лексикални единици в речника със специални думи. Общият брой на въведените единици е 221 думи, като средно на обучаем се падат по 7.36 думи. За всяка една въведена единица е предоставен превод на български език, както и звуков файл, който показва произношението на дадената единица. Фигура 9 показва как изглежда речникът със специалните думи.

Фигура 9: Речник със специалните думи

През следващия етап от обучението обучаемите трябва да работят по предоставените упражнения, създадени с Hot Potatoes. За да работят по граматическите задачи, те първо трябва да изгледат презентациите от преподавателите (видео уроците).

След преглеждането на видео уроците, обучаемите преминават към дейностите, създадени с приложението Hot Potatoes като постигат отлични резултати. След попълването на граматическите задачи, обучаемите работят по лексикалните и комуникационните задачи. Тези задачи са базирани на материала преподаван в аудиторията и са свързани с конкретните теми на четирите урока. Темите, по които са моделирани задачите, са преподавани в аудиторията, за да могат обучаемите да са подготвени, когато влязат в дигиталната среда. Както и при преглеждането на видео уроците, при тези задачи също е отчетена висока активност.

3.5. Попълване на Анкета 2

Следващият етап включва попълването на анкета 2, която има за цел да установи до каква степен обучаемите са удовлетворени от предложеното им обучение, да установи кои компоненти от курса са най-полезни и какво биха желали те да бъде променено. Както и в анкета 1, въпросите са зададени на английски език, но анкетата се състои от 6 въпроса – съответно 5 от затворен тип и един от отворен:

1. Как бихте оценили цялостната администрация на курса?
 - а) Отлична;
 - б) Много добра;
 - в) Добра;
 - г) Задоволителна;
 - д) Слаба.
2. Как бихте оценили ангажираността на преподавателите?
 - а) Отлична;
 - б) Много добра;
 - в) Добра;
 - г) Задоволителна;
 - д) Слаба.
3. Бихте ли казали, че този курс е оказал положително влияние върху Вашето изучаване на английски език?
 - а) Да;
 - б) Не.
4. Кой компонент от курса Ви помогна най-много?
 - а) Форумът;
 - б) Речникът със специалните думи;

- в) Презентациите на преподавателите;
- г) Упражненията по граматика;
- д) Упражненията по лексика;
- е) Упражненията по комуникации;
- ж) Заданията.

5. Какво бихте искали да бъде подобро в курса? (Моля, дайте писмен отговор)

6. Бихте ли препоръчали този курс на приятели/колеги?

- а) Да;
- б) Не.

Попълването на анкета 2 е последната дейност от провеждането на обучението. Следващият етап от изследването включва анализ на резултатите от представянето на обучаемите в различните дейности и попълнените анкети.

Глава 4. Анализ на получените данни

Анализът на получените данни е разделен на две фази: анализ на резултатите от дейностите на обучаемите и анализ на отговорите, които те дават в двете анкети.

4.1. Анализ на резултатите от проведеното обучение

Анализът на резултатите от проведеното обучение е базиран върху дейностите, създадени с приложението Hot Potatoes. Тъй като различните типове упражнения имат различно ниво на трудност, са зададени следните стойности на относителната тежест на всеки тип, които при събиране да дават 100% от крайната оценка:

- multiple choice – упражненията от този тип, които изискват избор на един отговор между зададени три или повече, са с най-ниско ниво на трудност, поради което е зададена тежест (тегло) от 20% в крайната оценка;
- crossword, select missing word, matching – упражненията от този тип, съответно попълване на кръстословица, избор на дума от зададени единици, свързване на лексикални или граматически единици, са със средно ниво на трудност. На този тип упражнения са зададени 30% от крайната оценка;
- write answer – упражненията, при които трябва да се напише отговор, без предварително да са зададени опции, са с най-високо ниво на трудност, затова са зададени 50% от крайната оценка.

За да се провери зависимостта на успеваемостта на обучаемите при отделните нива на трудност на проведените упражнения, е проведен двуфакторен дисперсионен анализ, с който на оценка е подложено влиянието на двата фактора „степен на сложност на упражнението“ и „индивидуалната подготовка

на обучаемите“ върху резултативния показател „оценка или успех от проведеното упражнение“. Първо, анализът е осъществен във всяка от трите групи упражнения обособени по ниво на сложност, а след това е извършен обобщен анализ със зададените проценти от крайната оценка описани по-горе. По отделни нива на сложност на оценка се подлага влиянието, от една страна, на сложността на различните разработени варианти за контрол и самооценка на обучаемите, а от друга – индивидуалната подготовка на всеки обучаем. При осъществяването на различните направления на дисперсионния анализ се дефинират две хипотези. С нулевата хипотеза (H_0) се твърди, че влиянието на двата фактора върху успеваемостта е статистически незначимо, а с алтернативната (H_1) – влиянието на двата фактора е статистически значимо.

Анализът в настоящето изследване е извършен със софтуерно приложение Microsoft Excel чрез функцията Data-Data analysis-Anova: Two-factor without replication, като получените резултати изглеждат по следния начин:

- за дейностите от типа Multiple Choice, които носят 20% от общата оценка: по редовете е представен фактора „степен на сложност на отделните упражнения за контрол и самооценка“. С нулевата хипотеза H_0 се твърди, че влиянието на фактора върху резултатите на обучаемите е статистически незначимо, а с алтернативната H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо.

По колони се представя фактора „индивидуална подготовка на обучаемите“. С H_0 се твърди, че влиянието на фактора е статистически незначимо, а с H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо. Според получените резултати за редовете $p\text{-value} = .1,52079 < .05 = \alpha$ (или $F = 8,097509004 > 1,42942969 = F\text{-crit}$), което означава, че с 5 процента риск от α -грешка (*рискът да се отхвърли нулевата хипотеза, когато тя е вярна*) или с 95% вероятност, приемаме, че данните потвърждават наличието на статистически значима разлика между средния успех на обучаемите при отделните нива на сложност на извършените контролни упражнения. За колоните $p\text{-value} = .8,74819 < .05 = \alpha$ (или $F = 9,039534874 > 1,739993222 = F\text{-crit}$), при 95% степен на сигурност, приемаме, че има значителна разлика и по отношение на средния успех под влияние на индивидуалната подготовка на отделните обучаеми.

- за дейностите от типа Crossword, Select Missing Word, Matching, които носят 30% от общата оценка: по редовете е представен фактора „степен на сложност на отделните упражнения за контрол и самооценка“. С нулевата хипотеза H_0 се твърди, че влиянието на фактора върху резултатите на обучаемите е статистически незначимо, а с алтернативната H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо.

По колони се представя фактора „индивидуална подготовка на обучаемите“. С H_0 се твърди, че влиянието на фактора е статистически незначимо, а с H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо. Според получените резултати за редовете $p\text{-value} = .1,213 < .05 = \alpha$ (или $F = 8,28337045 > 1,42084547 = F\text{-crit}$), което означава, че с 5 процента риск от α -грешка (*рискът да се от-*

хвърли нулевата хипотеза, когато тя е вярна) или с 95% вероятност, приемаме, че данните потвърждават наличието на статистически значима разлика между средния успех на обучаемите при отделните нива на сложност на извършените контролни упражнения. За колоните $p\text{-value} = .2,54 < .05 = \alpha$ (или $F = 2,8914615 > 1,584385831 = F\text{-crit}$), при 95% степен на сигурност, приемаме, че има значителна разлика и по отношение на средния успех под влияние на индивидуалната подготовка на отделните обучаеми.

- за дейностите от типа Write Answer, които носят 50% от общата оценка: по редовете е представен фактора „степен на сложност на отделните упражнения за контрол и самооценка“. С нулевата хипотеза H_0 се твърди, че влиянието на фактора върху резултатите на обучаемите е статистически незначимо, а с алтернативната H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо.

По колони се представя фактора „индивидуална подготовка на обучаемите“. С H_0 се твърди, че влиянието на фактора е статистически незначимо, а с H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо. Според получените резултати за редовете $p\text{-value} = .2,55446 < .05 = \alpha$ (или $F = 6,986609325 > 1,422618971 = F\text{-crit}$), което означава, че с 5 процента риск от **α -грешка (рискът да се отхвърли нулевата хипотеза, когато тя е вярна)** или с 95% вероятност, приемаме, че данните потвърждават наличието на статистически значима разлика между средния успех на обучаемите при отделните нива на сложност на извършените контролни упражнения. За колоните $p\text{-value} = .2,25053 < .05 = \alpha$ (или $F = 3,793823867 > 1,618953962 = F\text{-crit}$), при 95% степен на сигурност, приемаме, че има значителна разлика и по отношение на средния успех под влияние на индивидуалната подготовка на отделните обучаеми.

- За трите типа дейности, които формират крайната оценка: По редовете е представен фактора „степен на сложност на отделните упражнения за контрол и самооценка“. С нулевата хипотеза H_0 се твърди, че влиянието на фактора върху резултатите на обучаемите е статистически незначимо, а с алтернативната H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо.

По колони се представя фактора „индивидуална подготовка на обучаемите“. С H_0 се твърди, че влиянието на фактора е статистически незначимо, а с H_1 – влиянието на фактора е статистически значимо. Според получените резултати за редовете $p\text{-value} = .5,18723 < .05 = \alpha$ (или $F = 10,53764872 > 1,561960883 = F\text{-crit}$), което означава, че с 5 процента риск от **α -грешка (рискът да се отхвърли нулевата хипотеза, когато тя е вярна)** или с 95% вероятност, приемаме, че данните потвърждават наличието на статистически значима разлика между средния успех на обучаемите при отделните нива на сложност на извършените контролни упражнения. За колоните $p\text{-value} = .1,3333 < .05 = \alpha$ (или $F = 13,05931496 > 3,116981837 = F\text{-crit}$), при 95% степен на сигурност, приемаме, че има значителна разлика и по отношение на средния успех под влияние на индивидуалната подготовка на отделните обучаеми.

1.2. Анализ на анкетите

Анализът на анкетите е проведен според това, какви типове въпроси са зададени на обучаемите (затворени или отворени). В анкета 1 е извършен анализ на въпроси 1, 3 и 4 чрез прилагането на коефициент на взаимната свързаност, за да се установи дали при отговорите на респондентите съществуват статистически значими различия.

- отговори на Анкета 1 – въпрос 1:

От 39 респонденти 13% (5 обучаеми) отговарят, че обучението базирано на информационни и комуникационни технологии представлява употребата на компютри в образованието; 79% (31 обучаеми), че обучение базирано на информационни и комуникационни технологии представлява приложението на информационни и комуникационни технологии в образованието; 8% (3 обучаеми), че то е дистанционно обучение;

- отговори на Анкета 1 – въпрос 3:

От 39 респонденти, 8% (3 обучаеми) са скептични относно участието си в дигитална среда; 69% (27 обучаеми) очакват да подобрят уменията си по английски език; 23% (9 обучаеми) участват, защото очакват да получат по-висока оценка.

- отговори на Анкета 1 – въпрос 4:

От 39 респонденти, 26% (10 обучаеми) смятат, че обучението чрез информационни и комуникационни технологии *може* да бъде ефективен заместител на присъствените часове; 28% (11 обучаеми) смятат, че обучението чрез информационни и комуникационни технологии *не може* да бъде ефективен заместител на присъствените часове; 46% (18 обучаеми) смятат, че обучението чрез информационни и комуникационни технологии *може* да бъде ефективен заместител на присъствените часове *само до известна степен*.

При направения анализ на отговорите на горепосочените въпроси чрез прилагане на коефициент на взаимната свързаност се получават следните резултати. Трябва да се отбележи, че за да се елиминират клетки с нулев брой на единици, попадащ в тях е приложен подход на обединяване на отговори по един от двата въпроса.

- анализ на въпроси 1 и 3.

Обединението се извършва по отговорите на въпрос 3, като в една група са обединени отговори А и В. Разпределението на обучаемите според отговорите на въпросите е както следва:

Таблица 1: Разпределение на обучаемите според отговорите на въпроси, свързани с общото мнение за обучението базирано на информационни и комуникационни технологии (въпрос 1) и желанието им да участват в обучението (въпрос 3)

3	1	A	B	C	Общо
A + B		2	27	1	30
C		3	4	2	9
Общо		5	31	3	39

Първият етап от изчисляването на χ^2 -критерия се свързва с изчисляването на теоретичните честоти. За всяка клетка от таблицата се използва следната обща формула:

$$\hat{f}_{ij} = \frac{\Sigma f_i \Sigma f_j}{\Sigma \Sigma f_{ij}}$$

където:

Σf_i са сумите по редове;

Σf_j – сумите по колони;

$\Sigma \Sigma f_{ij}$ – общия брой на всички респонденти.

По отделни клетки се получават следните резултати:

$$\hat{f}_{11} = \frac{30.5}{39} = 3,85$$

$$\hat{f}_{12} = \frac{30.31}{39} = 23,85$$

$$\hat{f}_{13} = \frac{30.3}{39} = 2,31$$

$$\hat{f}_{21} = \frac{9.5}{39} = 1,15$$

$$\hat{f}_{22} = \frac{9.31}{39} = 7,15$$

$$\hat{f}_{23} = \frac{9.3}{39} = 0,69$$

Резултатите от изчисленията на теоретичните честоти са представени в следната работна таблица:

Таблица 2: Теоретични честоти според отговорите на въпрос, свързан с общото мнение за обучението базирано на информационни и комуникационни технологии (въпрос 1) и желанието им да участват в обучението (въпрос 3)

1 \ 3	A	B	C	Общо
A + B	3.85	23.85	2.31	30
C	1.15	7.15	0.69	9
Общо	5	31	3	39

Вече може да се изчисли емпиричната стойност на критерия, тъй като са налични емпиричните и теоретичните честоти на разпределението. След заместване във формулата се получава:

$$\chi_e^2 = \sum_{i=1}^k \left[\frac{(f_{ij} - \hat{f}_{ij})^2}{\hat{f}_{ij}} \right] = \frac{(2 - 3,85)^2}{3,85} + \frac{(27 - 23,85)^2}{23,85} + \frac{(1 - 2,31)^2}{2,31} + \frac{(3 - 1,15)^2}{1,15} + \frac{(4 - 7,15)^2}{7,15} + \frac{(2 - 0,69)^2}{0,69}$$

$$\chi_e^2 = 8,899.$$

На следващ етап трябва да се определи теоретичното значение на критерия. От таблиците за χ^2 -разпределението при 2 [(3-1)(2-1)] степени на свобода при равнище на значимост съответно 1% и 5% се определя теоретичното значение на критерия, т.е. $\chi_m^2(\alpha=0,01; \varphi=2)=9,21$ и $\chi_m^2(\alpha=0,05; \varphi=2)=5,99$.

Съпоставяйки емпиричните с теоретичните стойности на критерия се установява, че при риск от грешка 1%, емпиричното значение на критерия е по-малко от теоретичното, което означава, че има всички основания за вярна да се приеме нулевата хипотеза. От друга страна обаче, при риск от грешка 5%, емпиричното значение е по-голямо от теоретичното, което означава, че трябва да се отхвърли нулевата хипотеза в полза на алтернативната. След направените констатации, се достига до следния извод: при 5% риск от грешка са налице статистически значими различия между отговорите на въпроси 1 и 3. С други думи казано, между мнението на респондентите по отношение на обучението базирано на информационни и комуникационни технологии по английски език и желанието им да участват в изследването е налице статистически значима зависимост. За да се определи нейната сила, се използват три корелационни коефициента – на Пирсън, Чупров и Крамер. За тяхното изчисляване, първо трябва да се определи стойността на ϕ^2 -критерия:

$$\phi^2 = \frac{\chi^2}{N} = \frac{8,899}{39} = 0,228.$$

Корелационният коефициент на Пирсън се изчислява по следния начин:

$$r_{\Pi} = \sqrt{\frac{\phi^2}{1+\phi^2}} = \sqrt{\frac{0,228}{1+0,228}} = \sqrt{\frac{0,228}{1,228}} = 0,431.$$

Корелационният коефициент на Чупров се изчислява както следва:

$$r_{\text{Ч}} = \sqrt{\frac{\phi^2}{\sqrt{(k_1-1)(k_2-1)}}} = \sqrt{\frac{0,228}{\sqrt{(2-1)(3-1)}}} = \sqrt{\frac{0,228}{\sqrt{2}}} = \sqrt{\frac{0,228}{1,4142}} = 0,402,$$

където с k_1 се отбелязва броят на редовете, а с k_2 – броят на колоните.

Корелационният коефициент на Крамер се получава, както следва:

$$r_k = \sqrt{\frac{\chi^2}{\sum \sum f_{ij} \min(k_1-1)(k_2-1)}} = \sqrt{\frac{8,899}{39 \cdot \min(2-1)(3-1)}} = \sqrt{\frac{8,899}{39 \cdot 1}} = 0,478,$$

където $\min$ означава, че се използва по-малката от двете разлики.

Анализирайки получените резултати може да се определи, че между мнението на обучаемите за обучението базирано на информационни и комуникационни технологии и желанието им да участват в изследването е налице умерена зависимост, тъй като корелационните коефициенти попадат в интервала от 0,3 до 0,5.

- анализ на въпроси 1 и 4.

Обединението се извършва по отношение на въпрос 4. В една група се обединяват отговори А и В. Емпиричните и теоретичните честоти (представени в скоби) на обучаемите са както следва:

Таблица 3: Емпирични и теоретични честоти според отговорите на въпрос, свързан с общото мнение за обучение базирано на информационни и комуникационни технологии (въпрос 1) и мнението, че то е ефективна алтернатива на традиционното обучение (въпрос 4)

4 \ 1	А	В	С	Общо
А + В	4 (2.69)	15 (16.69)	2 (1.62)	21
С	1 (2.31)	16 (14.31)	1 (1.38)	18
Общо	5	31	3	39

Емпиричното значение на χ^2 -критерия се изчислява по познатия начин:

$$\chi_e^2 = \sum_{i=1}^k \left[\frac{(f_{ij} - \hat{f}_{ij})^2}{\hat{f}_{ij}} \right] = \frac{(4-2,69)^2}{2,69} + \frac{(15-16,69)^2}{16,69} + \frac{(2-1,62)^2}{1,62} + \frac{(1-2,31)^2}{2,31} + \frac{(16-14,31)^2}{14,31} + \frac{(1-1,38)^2}{1,38}$$

$$\chi_e^2 = 1,946.$$

Сравнявайки емпиричното значение на критерия с теоретичните (критичните) стойности се установява, че то е по-малко от теоретичните значения при двете равнища на значимост. От тук следва, че зависимостта между мнението за обучение базирано на информационни и комуникационни технологии като цяло и мнението за него като алтернатива на традиционното е статистически незначима. Поради тази констатация, не е необходимо да се изчисляват корелационни коефициенти.

- анализ на въпроси 3 и 4

Обединението се извършва по отношение на въпрос 4. В една група се обединяват отговори А и В. Емпиричните и теоретичните честоти (представени в скоби) на обучаемите са както следва:

Таблица 4: Емпирични и теоретични честоти според желанието за участие в обучение базирано на информационни и комуникационни технологии (въпрос 3) и мнението, че то е ефективна алтернатива на традиционното обучение (въпрос 4)

3 \ 4	А	В	С	Общо
А + В	2 (1.62)	11 (14.54)	8 (2.31)	21
С	1 (1.38)	16 (12.46)	1 (4.15)	18
Общо	3	27	9	39

Емпиричното значение на χ^2 -критерия се изчислява по познатия начин:

$$\chi_e^2 = \sum_{i=1}^k \left[\frac{(f_{ij} - \hat{f}_{ij})^2}{\hat{f}_{ij}} \right] = \frac{(2-1,62)^2}{1,62} + \frac{(11-14,54)^2}{14,54} + \frac{(8-2,31)^2}{2,31} + \frac{(1-1,38)^2}{1,38} + \frac{(16-12,46)^2}{12,46} + \frac{(1-4,15)^2}{4,15}$$

$$\chi_e^2 = 6,499.$$

Сравнявайки емпиричното значение на критерия с теоретичните (критичните) стойности се установява, че то е по-малко от теоретичното значение при равнища на значимост $\alpha = 0,01$, но е по-голямо от теоретичното при равнище на значимост $\alpha = 0,05$.

След направените констатации, се достига до следния извод: при 5% риск от грешка са налице статистически значими различия между отворите на въпроси 3 и 4. С други думи, между желанието за участие в обучение базирано на информационни и комуникационни технологии и мнението, че то е

ефективна алтернатива на традиционното обучение, е налице статистически значима зависимост. Силата (теснотата) на тази зависимост е установена с познатите корелационни коефициенти на Пирсън, Чупров и Крамер. ϕ^2 -критерия се изчислява както следва:

$$\phi^2 = \frac{\chi^2}{N} = \frac{6,499}{39} = 0,167.$$

Корелационният коефициент на Пирсън е:

$$r_{\Pi} = \sqrt{\frac{\phi^2}{1+\phi^2}} = \sqrt{\frac{0,167}{1+0,167}} = \sqrt{\frac{0,167}{1,167}} = 0,378.$$

Корелационният коефициент на Чупров е:

$$r_{\text{Ч}} = \sqrt{\frac{\phi^2}{\sqrt{(k_1-1)(k_2-1)}}} = \sqrt{\frac{0,167}{\sqrt{(2-1)(3-1)}}} = \sqrt{\frac{0,167}{\sqrt{2}}} = \sqrt{\frac{0,167}{1,4142}} = 0,344.$$

Корелационният коефициент на Крамер е:

$$r_k = \sqrt{\frac{\chi^2}{\sum \sum f_{ij} \min(k_1-1, k_2-1)}} = \sqrt{\frac{6,499}{39 \cdot \min(2-1, 3-1)}} = \sqrt{\frac{6,499}{39 \cdot 1}} = 0,408.$$

Анализирайки получените резултати може да се определи, че между желанието на обучаемите да участват в изследване свързано с прилагането на обучение базирано на информационни и комуникационни технологии и мнението по отношение на твърдението, че то е ефективна алтернатива на традиционното обучение, е налице умерена зависимост, тъй като корелационните коефициенти попадат в интервала от 0,3 до 0,5.

Тъй като част от останалите въпроси и в двете анкети не могат да бъдат подложени на статистически анализ, от една страна, поради наличието само на два отговора (да или не), а от друга, поради преобладаващия брой само положителни или само отрицателни отговори, са представени отговорите, както и кратък коментар върху тях. В Анкета 1 се задава въпросът дали участниците някога са участвали в обучение проведено в дигитална среда, на който всички респонденти дават отрицателен отговор. Това показва, че преди да вземат участие в обучението, обучаемите нямат опит, което прави приносът им към крайния резултат безспорен, поради невъзможността за сравнение.

В Анкета 2, въпроси 1 и 2 са от типа „скалирани“, в които обучаемите трябва да дадат цялостна оценка на администрацията на курса, както и на качеството на работата на създателите на курса, като скалата за оценяване е сходна със шестобалната система за оценяване, съответно с оценки Отличен, Много добър, Добър, Среден и Слаб. И на двата въпроса се получават 38 отговора Отличен и 1 отговор Много добър.

Въпроси 3 и 6 имат за отговори „да“ и „не“, като обучаемите трябва да посочат дали курсът е имал положително влияние върху обучението им по английски език, както и да отговорят дали биха препоръчали курса на свои приятели или колеги. И на двата въпроса, от 39 респондента, 38 дават отговор „да“ и само един дава отговор „не“. Отговорите на четирите въпроса показват, че обучаемите оценяват качеството на организацията на курса, работата на преподавателите, както и своята собствена удовлетвореност, като дават положителни оценки.

Следващите два въпроса, които са анализирани, са въпрос 5 от анкета 1 и въпрос 4 от анкета 2. Анализът, който е извършен, съпоставя дадените отговори на двата въпроса, независимо от това, че отговорите за въпрос 5 от анкета 1 са отворени, а отговорите на въпрос 4 от анкета 2 предлагат варианти, от които обучаемите могат да изберат повече от един. Въпрос 5 от анкета 1 пита обучаемите какъв вид дейности биха желали да им бъдат предложени в курса, като от тях се очаква да дадат писмен отговор, в който да изразят своите очаквания. От 39 респондента, 25 дават сходни отговори, в които, макар и с различни думи, посочват, че очакват да им бъдат предложени дейности, които са фокусирани върху подобряване на граматическите и лексикалните умения. Останалите 14 респондента отговарят, че за тях няма значение какви дейности ще им бъдат предложени. Въпрос 4 от анкета 2 пита обучаемите кои дейности смятат, че са им били най-полезни, като възможните отговори са: форумът, речникът със специалните думи, презентациите на преподавателите, граматическите дейности, лексикалните дейности и комуникационните дейности. От 39 респонденти, 1% (2 обучаеми) посочват форума, 18% (30 обучаеми) посочват речника със специалните думи, 20% (33 обучаеми) посочват презентациите на преподавателите, 23% (38 обучаеми) посочват граматическите дейности и също толкова лексикалните, и на последно място 16% (27 обучаеми) посочват комуникационните дейности.

При направената съпоставка между индивидуалните отговори на всеки един респондент, се получават следните резултати: От всички 39 респондента, за Анкета 2 – въпрос 4, 38 посочват, че дейностите от 2-6 или речникът със специалните думи, презентациите на преподавателите, граматическите, лексикалните и комуникационните дейности са най-полезни за тях. Само един респондент посочва единствено дейност 3 (презентациите на преподавателите) като най-полезна. От тези 38 респондента, 25 са тези, които в отговорите си за Анкета 1 – въпрос 5 посочват, че очакват в курса да им бъдат предложени лексикални и граматически дейности, което показва, че очакванията им са оправдани и дейностите предложени в курса са полезни за тях. От друга страна, отговорите на останалите 13 респондента, които в отговорите си на за Анкета 1 – въпрос 5 посочват, че нямат конкретни предпочитания показват, че въпреки липсата на конкретика в началото на курса, тяхното мнение се променя, и в края на курса, те дават конкретни отговори на зададения въпрос, а

именно какво е било полезно за тях по време на курса. Това показва, че курсът е полезен както за тези, които са имали конкретни очаквания от него, така и за тези, които не са очаквали нищо конкретно. Това също се потвърждава и от високите резултати от самите дейности. На последно, но не по важност място, са поставени отговорите на Анкета 2 – въпрос 5, който е от отворен тип, и на който респондентите трябва да отговорят какво биха искали да бъде подобро в курса. От 39 респондента, 20 дават отговор, че биха желали достъпът до сайта да бъде улеснен чрез мобилно приложение. От останалите 19 респондента, 10 отговарят, че не е нужно нищо да се променя; 5 респондента отговарят, че нямат мнение по въпроса; а останалите 4 респондента отговарят, че биха желали да има повече практически дейности, като слушане и говорене, както и задания, които да бъдат изпълнени чрез качването на аудио, видео и текстови файлове.

4.3. Съпоставка на резултатите на целевата и контролната група

С цел сравняване на резултатите от обучението по английски език, са съпоставени средният успех на обучаемите в две групи – целева, с обучение в дигитална среда, и контролна – с прилагане на конвенционални методи и средства. Показателите в двете групи са представени в следната таблица:

Таблица 5: Показатели характеризиращи средния успех в двете групи

Показатели	Целева група	Контролна група
Брой обучаеми	39	41
Среден успех	4,62	2,68
Дисперсия по отношение на средния успех	1,506	1,372

Дефинирани са две хипотези:

$$H_0 : \bar{x}_1 = \bar{x}_2$$

$$H_1 : \bar{x}_1 \neq \bar{x}_2$$

С нулевата хипотеза се твърди, че разликата между средния успех на обучаемите в двете групи е статистически незначима, а с алтернативната – разликата е статистически значима и се дължи на формата на обучение.

Изчислена е емпиричната стойност на критерия. Приложение намира t-критерия, защото извадките са малки.

$$t_e = \frac{|\bar{x}_1 - \bar{x}_2|}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2 n_1 + \sigma_2^2 n_2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} = \frac{|4,62 - 2,68|}{\sqrt{\frac{1,506 \cdot 39 + 1,372 \cdot 41}{39 + 41 - 2} \left(\frac{1}{39} + \frac{1}{41} \right)}} = 7,144$$

От таблиците за t-разпределението при равнище на значимост $\alpha = 0,05$ и степени на свобода $\phi = 41+39-2 = 78$ се установява, че теоретичното значение на критерия е 1,991.

Сравнени са двете значения и понеже емпиричното е по-голямо от теоретичното, с риск от грешка 5% има основание да се отхвърли нулевата хипотеза в полза на алтернативната, което означава, че различията между средния успех на обучаемите в двете групи са статистически значими и по-високият успех в целевата група се дължи именно на иновативните методи за обучение.

4.4. Потвърждаване на хипотезата

След проведеното обучение и извършените анализи може да се потвърди хипотезата на изследването, че прилагането на модела за обучение, базиран на информационни и комуникационни технологии, има положително влияние върху качеството на обучението по английски език за студенти-икономисти, нефилолози.

Заклучение

Настоящото изследване е замислено и реализирано в отговор на потребността от едно по-обстойно и задълбочено изследване на обучението чрез информационни и комуникационни технологии и неговото приложение в методиката на преподаване на английски език. Изследването е замислено и реализирано чрез стратегическо планиране, при което чрез метода на триангулация се извежда модел за обучение, базиран на информационни и комуникационни технологии, който обхваща научната литература в областта, а именно методът на изнесената класна стая (the flipped classroom), интегрирането ѝ в системата за управление на курсове Мудъл (Moodle) и създаването на дейности чрез софтуерното приложение Hot Potatoes; провежда се обучение, чиято цел е да приложи този модел върху конкретна група обучаеми, и със същите тези обучаеми е проведено анкетно проучване, което има за цел да установи какво е било въздействието на модела върху тях самите.

Поставената цел на изследването е постигната. Създаден е педагогически модел, който е приложен в практиката. Работната хипотеза е потвърдена. Това е доказано чрез адекватни статистически методи.

Въз основа на всичко това, може да се заключи, че обучението базирано на информационни и комуникационни технологии заема важна част от съвременното обучение по чужди езици и в частност по английски език. Успешно проведеното изследване показва, че обучаемите показват ангажираност при работа чрез иновативните подходи, което се доказва от техните резултати.

От друга страна, за преподавателите, предложеният модел очертава една базова основа, която може да бъде репликирана, надграждана и доразвивана в

зависимост от индивидуалните нужди както на обучаемите, така и на самите преподаватели. Моделът отговаря на нуждата от прилагането на устойчиви практики и е особено актуално в настоящата ситуация на несигурност породена от пандемията свързана с COVID-19. Веселинов, перифразирайки Волтер, изтъква, че една градина трябва да се обработва не с растения едnodневки, а с устойчиви на времето материали, които увековечават познанието. (Веселинов 2018: 7-8) Устойчивостта на модела се допълва и от неговата приложимост не само в чуждоезиковото обучение, но и във всяка една дисциплина, при която е резултатно използването на информационни и комуникационни технологии.

И на последно, но не по важност място, изследването дава важни насоки за развитието на работата ни в бъдеще, а именно изследване на ползите от обучение чрез мобилни технологии – нещо, за което се дава насока и от отговорите на обучаемите в проведената анкета след приключването на обучението. Както твърди Р. Пенчев, през далечната 2001 (поне от гледна точка на развитието на информационните и комуникационни технологии) година,

Ако погледнем в бъдещето, то бихме могли да очакваме радикални промени в пазара на образователни услуги. Всяка образователна организация, която планира трайно конкурентноспособно да участва в този пазар при предлагане на качествен продукт, трябва да инвестира в технологичното развитие, да има нагласа за динамична промяна, да промени традиционните си приоритети и нагласи, да прилага маркетингов подход, ориентиран към потребителя. Същевременно трябва да ориентира ценностната и финансова схема към поощряване на преподавателите да развиват новите форми на обучение като прилагат новите технологии. (Пенчев 2001)

И тъй като бъдещето вече е реалност, успехът на това изследване очертава рамка за по-широкото приложение на информационните и комуникационни технологии в образованието, както и на по-сериозна ангажираност на институциите с подобни инициативи.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Bates 2012: Bates, T. National strategies for e-learning in post-secondary education and training. Изтеглено на 4 февруари 2014 г. от <http://www.bluemogra.com/wp-content/uploads/2012/08/126230e.pdf>.
- Bersin 2004: Bersin, J. The Blended Learning Book. San Francisco: Pfeiffer, 2004.
- Bogdanov 2013: Bogdanov, S. Hacking Hot Potatoes: The Cookbook. Sofia: New Bulgarian University, 2013.
- Duckworth, Turner 2012: Duckworth, M., Turner, R. Business Result Upper Intermediate Student's book. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Educause.org. (н.д.). Изтеглено на 16 февруари 2014 г. от <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/eli7081.pdf>.

- Garrison, Vaughan 2008: Garrison, D., & Vaughan, M. Blended Learning in Higher Education. San Francisco: Jossey-Bass, 2008.
- George-Palilonis, Filak 2009: George-Palilonis, J., & Filak, V. Blended Learning in the Visual Communications Classroom: Student Reflections on a Multi-media Course. – In: 4th International Conference on E-learning. Toronto.
- Green 2012: Green, G. Answers to your flipped classroom questions. Изтеглено на 17 февруари 2014 г. от <http://schoolsofthought.blogs.cnn.com/2012/01/30/answers-to-your-flipped-school-questions/>.
- Lage 2000: Lage, M. Inverting the Classroom: a Gateway to Creating an Inclusive Learning Environment. – The Journal of Economic Education, 31 (1)/2000, p. 32.
- McKnight, Hamdan 2013: McKnight, P., Hamdan, M., & et. al. A Review of Flipped Learning. Изтеглено на 16 февруари 2014 г. от http://researchnetwork.pearson.com/wp-content/uploads/LitReview_FlippedLearning1.pdf.
- Richards, Schmidt 2010: Richards, J., & Schmidt, R. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics (4th edition). Longman, 2010.
- Simpson 2002: Simpson, O. Supporting Students in Online, Open and Distance Learning. London: Kogan Page, 2002.
- Борисова 2018: Борисова, И. Учебна програма на учебна дисциплина „Английски език III модул (МИО)“. Изтеглено на 24 април 2020 г. от <https://www.uni-svishtov.bg/bg/education/bachelor/bachelor-documentation/r/24/МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ> [Borisova 2018: Borisova, I. Uchebna programa na uchebna distsiplina „Angliyski ezik III modul (MIO)“.]
- Веселинов 2006: Веселинов, Д. Европейски измерения на съвременното чуждоезиково обучение. – Образование (5)/2006, стр. 5. [Veselinov 2006: Veselinov, D. Evropeyski izmereniyu na savremennoto chuzhdoezikovo obuchenie. – Obrazovanie (5)/2006, str. 5.]
- Веселинов 2013: Веселинов, Д. Нови образователни хоризонти. – Чуждоезиково обучение, 1 (44)/2013, стр. 8. [Veselinov 2013: Veselinov, D. Novi obrazovatelni horizonti. – Chuzhdoezikovo obuchenie, 1 (44)/2013, str. 8.]
- Веселинов 2018: Веселинов, Д. Проблемите на лингводидактологията в пространствено-времето ситуация на XXI век. Чуждоезиково обучение, 1 (45)/2018, стр. 7-8. [Veselinov 2018: Veselinov, D. Problemitu na lingvodidaktologiyata v prostranstvenovremevata situatsiya na XXI vek. Chuzhdoezikovo obuchenie, 1 (45)/2018, str. 7-8.]
- Иванова, Иванова, Смрикаров 2009: Иванова, А., Иванова, Г., Смрикаров, А. Новото поколение обучавани и бъдещето на електронното обучение във висшите училища – elearning 2.0 и персонална среда за обучение. – В: Трета национална конференция с международно участие по електронно обучение във висшето образование. Свищов: Академично издателство „Ценов“, 2009. стр. 27. [Ivanova, Ivanova, Smrikarov 2009: Ivanova, A., Ivanova, G., Smrikarov, A. Novoto pokolenie obuchavani i badeshteto na elektronnoto obuchenie vav visshite uchilishta – elearning 2.0 i personalna sreda za obuchenie. – V: Treta natsionalna konferentsiya s mezhdunarodno uchestie po elektronno obuchenie vav vissheto obrazovanie. Svishtov: Akademichno izdatelstvo “Tsenov”, 2009. str. 27.]
- Йорданова 2014: Йорданова, М. Лингводидактическо моделиране на турската падежна система за българи. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014. [Yordanova 2014: Yordanova, M. Lingvodidakticheskoto modelirane na turskata

- патежна система за балгари. Sofiya: Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski", 2014.]
- Пейчева-Форсайт 2011: Пейчева-Форсайт, Р. За актуалността на научните изследвания в контекста на съвременното електронно обучение. Електронно, дистанционно ... или обучението на 21 век. – В: Сборник научни доклади. Международна конференция. София. 6-8 април. София: 2011. [Peycheva-Forsayt 2011: Peycheva-Forsayt, R. Za aktualnostta na nauchnite izsledvaniya v konteksta na savremennoto elektronno obuchenie. Elektronno, distantsionno ... ili obuchenieto na 21 vek. – V: Sbornik nauchni dokladi. Mezhdunarodna konferentsiya. Sofiya. 6-8 april. Sofiya: 2011.]
- Пенчев 2001: Пенчев, Р. Дистанционното обучение – мит или реалност. – Литературен вестник (13). София: 2001. [Penchev 2001: Penchev, R. Distantsionnoto obuchenie – mit ili realnost. – Literaturen vestnik (13). Sofiya: 2001.]
- Сирашки 2009: Сирашки, Х. Дистанционното обучение – предизвикателства и възможности. – В: Трета национална конференция с международно участие по електронно обучение във висшето образование. Свищов: Академично издателство „Ценов“, 2009. стр. 169. [Sirashki 2009: Sirashki, H. Distantsionnoto obuchenie – predizvikatelstva i vazmozhnosti. – V: Treta natsionalna konferentsiya s mezhdunarodno uchestie po elektronno obuchenie vav vissheto obrazovanie. Svishtov: Akademichno izdatelstvo "Tsenov", 2009. str. 169.]
- Чиприянов, Асенов 2012: Чиприянов, М., Асенов, А., и др. Изследване на възможностите за бъдещо развитие на магистърското обучение в дистанционна форма в Стопанска Академия „Д. А. Ценов“. – Списание „Диалог“, ИНИ, Извънреден тематичен II. Свищов: Академично издателство „Ценов“, 2012. стр. 128. [Chipriyanov, Asenov 2012: Chipriyanov, M., Asenov, A., i dr. Izsledvane na vazmozhnostite za badeshtoto razvitie na magistarskoto obuchenie v distantsionna forma v Stopanska Akademiy a "D. A. Tsenov". – Spisanie "Dialog", INI, Izvanreden tematichen II. Svishtov: Akademichno izdatelstvo "Tsenov", 2012. str. 128.]
- Шопов 2013: Шопов, Т. Педагогика на езика. София: 2013. [Shopov 2013: Shopov, T. Pedagogika na ezika. Sofiya: 2013.]
- Шопов, Софрониева 2014: Шопов, Т., Софрониева, Е. Изследвания в обучението по съвременни езици. София: 2014. [Shopov, Sofronieva 2014: Shopov, T., Sofronieva, E. Izsledvaniya v obuchenieto po savremenni ezitsi. Sofiya: 2014.]

ст. преп. д-р Петър Тодоров

Катедра „Чуждоезиково обучение“

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Адрес: ул. Емануил Чакъров 2

Свищов 5250, България

Електронен адрес: peter.d.todorov@gmail.com

Senior lecturer Peter Todorov, PhD

Department of Foreign Language Teaching

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Address: 2 Emanuil Chakarov Str.

5250 Svishtov, Bulgaria

email address: peter.d.todorov@gmail.com